

Навчально-науковий індустріальний інститут
ДВНЗ "Донецький національний технічний університет"
Кафедра менеджменту

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Лизунова О. М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ 11 ” _____ червня _____ 2020 року

Випускна кваліфікаційна робота

_____ Бакалавр _____

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему «Управління ресурсами вуглевидобувного підприємства»
(за матеріалами ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля»)

Виконав: студент 4 курсу, групи МЕН-16i

Спеціальності (напрямку підготовки) _____ 073 «Менеджмент» _____
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

_____ Слищенко Максим Ігорович _____

_____ (прізвище та ініціали)
(підпис)

Керівник _____ к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту Табачкова Н.А.

_____ (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)
(підпис)

Рецензент _____

_____ (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)
(підпис)

Нормоконтролер _____ к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту Табачкова Н.А.

_____ (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)
(підпис)

*Засвідчую, що у цій дипломній
роботі немає запозичень з
праць інших авторів без
відповідних посилань.*

Студент _____
(підпис)

Покровськ – 2020 р.

Кафедра **менеджменту**

Освітній ступінь бакалавр

Напрямок підготовки (спеціальність) 073 «Менеджмент»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри

_____/Попова О.Ю./

“ ” 20 року

ЗАВДАННЯ

НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Слищенко Максим Ігорович

(прізвище, ім'я , по батькові)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від „___” _____ 202__ р. № _____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

5. Перелік графічного матеріалу (з точною вказівкою обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студент

(підпис)

Слищенко М.І.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Слищенко М. І. Управління ресурсами вуглевидобувного підприємства (за матеріалами ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля»)/ Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 073 «Менеджмент» (спеціалізація «Менеджмент»).

– ННІ ДВНЗ «ДонНТУ», Покровськ, 2020.

В роботі розглянуті теоретичні основи управління ресурсами вуглевидобувного підприємства. Досліджені техніко-економічні показники підприємства. Здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля». Розроблені заходи щодо управління ресурсами ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» шляхом збільшення доходу від реалізації.

Ключові слова: матеріальні ресурси, трудові ресурси, фінансові ресурси, фінансова стабільність, фінансова стійкість, фінансовий стан.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1 Сутність трудових, матеріальних та фінансових ресурсів.....	7
1.2 Теоретико-організаційні основи управління ресурсами підприємства.....	10
1.3 Науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління ресурсами підприємства.....	11
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ВУГЛЕВИДОБУВНОГО ПІДПРИЄМСТВА	17
2.1 Аналіз джерел формування фінансових, матеріальних та трудових ресурсів підприємства.....	17
2.2 Діюча практика використання ресурсів підприємства.....	22
2.3 Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства.....	25
РОЗДІЛ 3. ЗАХОДИ ЩОДО ВДОКОНАЛЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ ВУГЛЕВИДОБУВНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	30
3.1 Пропозиції щодо підвищення ефективності використання ресурсів підприємства.....	30
3.2 Практичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання ресурсів підприємства.....	34
ВИСНОВКИ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	41
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах головними показниками успішного функціонування вітчизняних підприємств є наявність фундаменту для розвитку і створення ефективної системи керування їх ресурсами, яка орієнтується на дотриманні цієї мети.

Переїнявши досвід розвинених країн, українські підприємства показали, що головна мета розвитку підприємства являє собою якомога більша вартість цього підприємства. Управління ж ресурсами в сьогоденнішніх ринкових умовах спрямоване на збільшення ринкової вартості й привабливості підприємства з боку інвесторів. Для ефективного фінансового управління треба безперервно, послідовно і комплексно використовувати методи, за допомогою яких фінансовий механізм краще адаптується до змін.

Однак, і на сьогодні залишається актуальними питання, стосовно розробки та реалізації ефективної стратегії керування ресурсами підприємства, як єдиним цілим.

Мета дослідження полягає у розробці заходів щодо вдосконалення керування ресурсами вуглевидобувного підприємства в сучасних економічних умовах.

Для досягнення зазначеної мети необхідно вирішити ряд завдань:

- визначити сутність ресурсів підприємства;
- розглянути теоретико-організаційні засади управління ресурсами підприємства;
- здійснити аналіз динаміки обсягу та структури ресурсів підприємства;
- визначити шляхи підвищення ефективності застосування ресурсів підприємства та розробити відповідні заходи;
- зробити оцінку фінансових результатів діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є матеріальні, трудові та фінансові ресурси ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля».

Предметом дослідження – теоретико-методичні та практичні засади управління ресурсами вуглевидобувного підприємства.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною основою дослідження є концепції сучасної економічної теорії, економічного аналізу, теорії управління.

Інформаційною базою роботи слугували ТЕПи, фінансова звітність ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля», статистичні матеріали.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що запропоновані висновки та рекомендації щодо вдосконалення механізму управління ресурсами підприємства можуть бути використані у практичній діяльності суб'єктів господарювання.

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 47 сторінках, що містить 14 таблиць і 5 рисунків.

Список використаних джерел складає 62 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність трудових, матеріальних та фінансових ресурсів підприємства

У сучасному світі поняття підприємство і ресурси є залежними, оскільки ресурси є важливою складовою існування підприємства. Ресурси можна поділити на трудові, матеріальні та фінансові. Зараз ми роздивимось ці поняття ширше.

Трудові ресурси - це частина людей, які мають фізичні й розумові навички і знання, необхідні для виконання діяльності на підприємстві.

Трудові ресурси можна роздивлятись як категорію, що знаходиться між такими економічними категоріями як "населення" і "сукупна робоча сила".

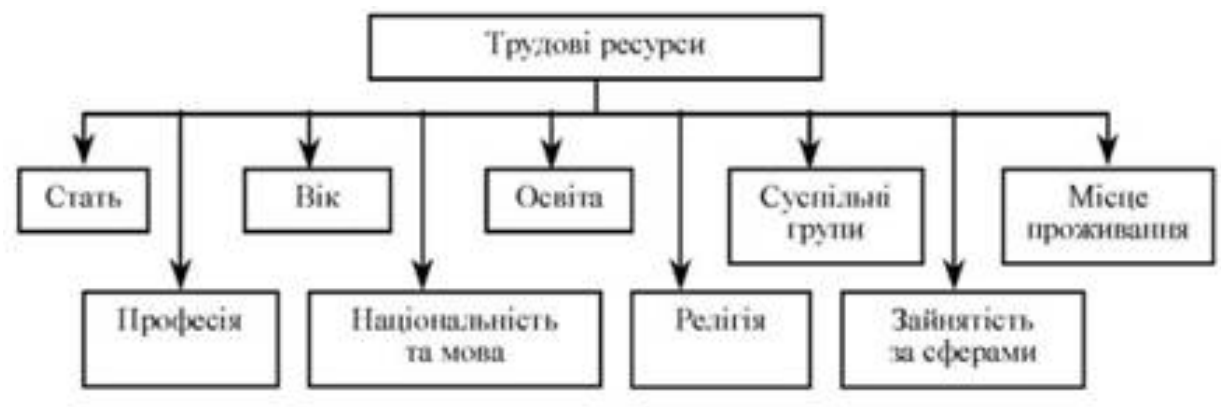

Рисунок 1.1- Класифікація трудових ресурсів

Поняття трудові ресурси ширше, ніж поняття економічно активне населення, оскільки передбачає також і працездатних непрацюючих людей та студентів, що ще навчаються. Також можна роздивлятись поняття трудові ресурси як частину населення, яка фізично здатна працювати.

Кількість трудових ресурсів залежить від встановлених законом вікових меж, тобто чітко сформульований вік людей, які здатні виконувати роботу.

Границі цих меж в різних країнах різняться. Наприклад в Україні у чоловіків це 16-65 років, у жінок - 16-60 років. У багатьох інших країнах нижньою границею є 14-15 років. Верхньою ж є 65 років для всіх, а інколи 65 років - для чоловіків і 60-62 роки - для жінок [2].

Матеріальними ресурсами є виробничі ресурси, що є учасниками підприємницької діяльності, які можуть змінювати власну форму та переносити свою ціну на витрати підприємства.

Матеріальні ресурси - це необхідні умови для роботи будь-якого підприємства. Вони мають сильний вплив на зріст показників його ефективності та якості роботи. Більша частина основних показників діяльності підприємства утворюють взаємозв'язок з якістю управління ресурсами та рівня того, як процес виробництва координується. До таких показників можна віднести: виконання плану реалізації, зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції, прискорення оборотності оборотних засобів. Обумовити це можна такими факторами:

- виробничі запаси складаються в основному з сум власних оборотних засобів, тому прискорення їх оборотності - великий резерв підвищення ефективності;
- витрати на матеріальні ресурси – є основною частиною собівартості продукції;
- правильною організацією управління матеріальними ресурсами – є умова ритмічності виробництва;
- більш сильне нормування затрат матеріальних ресурсів вимагають посилення режиму економії.

Матеріальні запаси будь-якого підприємства залежать від напряму його виробничої діяльності, приналежністю до конкретної групи, виготовленою продукцією. І саме вони є основою виробничого процесу [22].

Підприємство веде співробітництво з багатою кількістю кредиторів, споживачів тощо. Саме з метою віднайти своє місце на ринку, кожне підприємство повинно бути готове до різноманітних ситуацій, що можуть вплинути на результати його діяльності, а саме планувати й прогнозувати послідовність дій.

Також на підприємстві існує поняття фінансових ресурсів - це кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства з метою відтворення або для усунення соціальних необхідностей колективу.

Вони можуть бути розглянуті як комплекс дій, потрібних для забезпечення стабільності підприємства; а також як сукупність варіантів забезпечення виробничої організації та її розвитку [3, с. 134].

Фінансові ресурси - це кошти, які використовуються для виконання зазначених завдань, та дозволяють отримати бажаний результат; і є складною економічною категорією [44, с. 8].

Отже, можна дійти висновку, що фінансові ресурси підприємства – це деяка кількість грошових коштів, що утворюються з внутрішнього валового продукту і національного прибутку, які знаходяться у розпорядженні підприємства і необхідні для виконання ним фінансових зобов'язань.

Фінансові ресурси виконують такі функції:

- Забезпечують виникнення підприємства;
- Формують стартовий капітал;
- Формують ресурсний потенціал;
- Забезпечують безперервність і відтворення торговельного процесу;
- Забезпечують фінансову стійкість, платоспроможність і конкурентоспроможність [18].

Фінансові ресурси можуть бути розглянуті як об'єднання власного капіталу і інвестицій, гроші, прибутки і надходження, що можуть використовуватись підприємством [40, с. 146].

Власним фінансовим ресурсам підприємства характерні: простота і швидкість залучення; більш висока здатність створювати прибуток;

забезпечення стійкого розвитку фінансів підприємства та збереження цілкового керування і контроль з боку засновників.

В протівіс власним, позикові фінансові ресурси мають великі обсяги залучення капіталу і позитивно впливають на розширення кількості активів і зріст обсягу виробництва підприємства.

Показник структури капіталу підприємства характеризується кількістю власних і позикових ресурсів у загальній частці фінансових ресурсів підприємства; та є головним критерієм, який показує у якому стані знаходиться фінансова складова підприємства.

Отже, можемо дійти висновку, що фінансові ресурси - це головна причина існування будь-якого господарюючого суб'єкта. Тому що вони утворюють матеріальну базу з метою функціонування підприємства на ринку. Якщо цих ресурсів буде недостатньо підприємство може опинитися у скрутному становищі, адже це може стати дуже сильним стримуючим фактором.

1.2. Теоретико-організаційні основи управління ресурсами підприємства

Управління фінансовою складовою підприємства є важливим аспектом будь-якого бізнесу. І.О. Бланк представляє це як «низку фінансової допомоги, фінансового регулювання, управління фінансовими ресурсами та методології управління фінансовими показниками бізнесу» [5, с. 18].

Ми вважаємо, що управління фінансовою складовою можна розглядати не тільки як застосування фінансових ресурсів, але і як результат виробництва, який може впливати на формування цих ресурсів, керування грошовими коштами підприємства. Управлінська діяльність – це важливий фактор існування і розвитку підприємства в умовах ринкової економіки (рисунок 1.2).

Рисунок 1.2- Схема управлінських зв'язків у економічній системі управління [17]

Головною метою управління фінансовими ресурсами є збір інформації стосовно кількості, джерел утворення та форм використання фінансових ресурсів з метою виконання господарської діяльності. Вони створюються за допомогою власного капіталу та позикових коштів.

Далі ми розглянемо два підходи до системи управління:

- суб'єкт та об'єкт управління, тобто так званий «системний підхід» [62];
- об'єднання форм та методів, що дозволяють керувати грошовим оборотом та фінансами, або «процесний підхід» [55].

Частіше використовують системний підхід, що показує з одного ракурсу – вигляд стану фінансових коштів підприємства та його аналіз, а з другого – створення продуктивного управління з метою виконання заданої задачі підприємства.

Системний підхід можна розглядати як сукупність варіантів дослідження, опису і детермінації головної мети керування фінансовим потенціалом. Системні методи мають на меті донести інформацію стосовно ефективної системи, яка буде актуальною щодо сучасного світу [46].

Для того, щоб обрати оптимальну варіацію формування і застосування фінансових ресурсів потрібно використати системно-аналітичний варіант підходу щодо управління ними. Такий підхід обумовлений тим, що правильність управлінського вибору задається ситуацією, що бере свій початок від факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Підсумовуючи цей матеріал, можна створити модель ефективного управління фінансовими ресурсами (табл. 1.1).

Таблиця 1.1- Елементи моделі ефективного управління фінансовими ресурсами [17]

Елементи концепції	Характеристика
Поняття	Управління фінансовими ресурсами
Зміст	Процес цілеспрямованого впливу суб'єкта на об'єкт управління
Цілі	Стратегічні; оперативні; тактичні
Задачі	Забезпечення діяльності підприємства необхідним обсягом фінансових ресурсів
Об'єкти	Фінансові ресурси, фінансові відносини
Суб'єкти	Управлінські працівники за ієрархією управління
Форми прояву	грошові потоки
Принципи	Загальні; конкретні
Функції управління	Організація; планування; мотивація; контроль
Етапи	Підготовка; прийняття; виконання; контроль виконання
Механізм	Фінансовий
Умови функціонування	Зовнішні; внутрішні

Основною метою є цілеспрямований вплив управлінців на формування, розподіл і застосування фінансів задля виконання заданої мети при найменших затратах і коефіцієнтом ризику [46].

Залежність вибору та виконання оптимальних варіантів в управлінні досліджуваних ресурсів від ефективності є прямою, інакше кажучи результат повинен бути виправданим стосовно витрат на цей етап з поглядом на те, що ризик має сягати мінімуму. Найефективнішим вважається виконання заданої мети за найменшим рівнем витрат фінансів підприємства і ризику близького до нуля [42].

1.3. Науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління ресурсами підприємства

Основними критеріями, що допомагають зрозуміти наскільки ефективно управління фінансами на підприємстві, є: фінансова стійкість, ліквідність та платоспроможність. Фінансова стійкість – це стан підприємства при якому власні та залучені засоби знаходяться на одному рівні; це так би мовити «незалежність» під час надзвичайних ситуацій у ринковому середовищі, за допомогою якої кредитори та інвестори будуть продовжувати працювати з цим підприємством, тому що впевнені в ньому; наявність у підприємства такого об'єму доходу, який би зміг замінити усі збитки [29, с. 43].

В основному, фінансова стійкість підприємства залежить від структури капіталу («співвідношення позикових і власних коштів»), політики фінансування деяких частин активів і від ефективності обраних джерел фінансування [21, с. 127].

Для обчислення співвідношення власних і запозичених коштів обчислюють і використовують відносні показники (табл. 1.2).

Можемо підсумувати, що ефективність фінансового забезпечення підприємства оцінюється відносними показниками фінансової стійкості. Для цього використовують дані підприємства стосовно балансу підприємства.

Таблиця 1.2- Характеристика та обрахунок відносних показників фінансової стійкості

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Активи	$\geq 0,5$	Частка власного капіталу в сумі джерел фінансування підприємства.
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Зобов'язання / Активи	$< 0,5$	Частка зобов'язань в сумі джерел фінансування підприємства.
Коефіцієнт фінансової залежності	Активи / Власний Капітал	1 – 2	Скільки активів припадає на 1 грн. власного капіталу підприємства.
Коефіцієнт фінансової стійкості	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання) / Активи	0,75 – 0,9	Частка стабільних джерел у фінансових ресурсах підприємства.
Коефіцієнт фінансового ризику	Зобов'язання / Власний капітал	$< 0,7$	Обсяг зобов'язань, що припадають на 1 грн. власного капіталу.
Індекс постійності активів	Необоротні активи / Власний капітал	Позитивно оцінюється зниження	Часка власного капіталу, що йде на фінансування необоротних активів.
Коефіцієнт покриття відсотків	(Прибуток до оподаткування + Витрати на виплату відсотків) / Витрати на виплату відсотків	> 1	Потенційна спроможність підприємства погасити позику та ступінь захищеності кредиторів від несплати процентних платежів.

Для оцінки рентабельності джерел формування та терміну окупності використовують показники наведені у табл. 1.3.

Таблиця 1.3- Характеристика та обрахунок показників рентабельності щодо власного капіталу і зобов'язань

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Середня величина власного капіталу	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожну гривню власного капіталу підприємства
Термін окупності власного капіталу	100 % / Рентабельність власного капіталу	Позитивно оцінюється зменшення	Період за який буде компенсований чистим прибутком власний капітал підприємства
Рентабельність позикового капіталу	Чистий прибуток / Середня величина позикового капіталу	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожну гривню позикового капіталу
Термін окупності позикового капіталу	100% / Рентабельність позикового капіталу	Позитивно оцінюється зменшення	Термін за який окупляться всі залучені ззовні кошти

За допомогою рентабельності власного капіталу можна оцінити як ефективно застосовується власний капітал (у відсотках) [58, с. 215].

Рентабельністю позикового капіталу є можливість підприємства створювати необхідний дохід в процесі його застосування.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи всі дослідження, зроблені у 1 розділі можна сказати наступне:

1. Ресурси можна поділити на 3 види:

Трудові ресурси - це частина людей, які мають фізичні й розумові навички і знання, необхідні для виконання діяльності на підприємстві.

Матеріальні ресурси - це необхідні умови для роботи будь-якого підприємства. Вони мають сильний вплив на зріст показників його ефективності та якості роботи.

Фінансові ресурси – це деяка кількість грошових коштів, що утворюються з внутрішнього валового продукту і національного прибутку, які знаходяться у розпорядженні підприємства і необхідні для виконання ним фінансових зобов'язань.

2. Фінансові ресурси - це головна причина існування будь-якого господарюючого суб'єкта. Тому що вони утворюють матеріальну базу з метою функціонування підприємства на ринку. Якщо цих ресурсів буде недостатньо підприємство може опинитися у скрутному становищі, адже це може стати дуже сильним стримуючим фактором.

3. Залежність вибору та виконання оптимальних варіантів в управлінні досліджуваних ресурсів від ефективності є прямою, інакше кажучи результат повинен бути виправданим стосовно витрат на цей етап з поглядом на те, що ризик має сягати мінімуму. Найефективнішим вважається виконання заданої

мети за найменшим рівнем витрат фінансів підприємства і ризику близького до нуля.

4. Для аналізу ефективності фінансового забезпечення підприємства оцінюється відносними показниками фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, руху та ефективності використання основних засобів. Для цього використовують дані підприємства стосовно пасивів та активів, що знаходяться у балансі підприємства.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ВУГЛЕВИДОБУВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз джерел формування фінансових, матеріальних та трудових ресурсів підприємства

Головним інструментом за допомогою якого ми можемо провести аналіз джерел формування фінансових, матеріальних та трудових ресурсів є баланс підприємства. У таблиці 2.1 зображено динаміку капіталу ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» за період 2015-2018рр.

Таблиця 2.1- Динаміка структури фінансових ресурсів ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» за 2015-2018 роки

Показник и	2015р.		2016р.		2017р.		2018р.		Темп приросту, %		
	обсяг, тис. грн.	частка , %	обсяг, тис. грн.	частка , %	обсяг, тис. грн.	частка , %	обсяг, тис. грн.	частка , %	2016 - 2015	2017 - 2016	2018 - 2017
Власний капітал	- 22766 5	- 164,8	- 29580 5	- 192,1	- 43031 4	- 307,7	- 51210 8	- 324,8	-29,9	-45,5	-19,0
Позиков- ий капітал	36584 3	264,8	44976 0	292,1	57015 9	407,7	66976 5	424,8	22,9	26,8	17,5
Капітал всього	13817 8	100,0	15395 5	100,0	13984 5	100,0	15765 7	100,0	11,4	-9,2	12,7

Дані таблиці свідчать про різну динаміку кількості капіталу в аналізованому періоді, а саме протягом 2015-2016 років спостерігається зростання на 15777 тис. грн. або 111,4%; а за 2016-2017 роки скоротився на 14110 тис. грн. або 9,2%, проте в 2017-2018 роках знову збільшився на 17812 тис. грн. або 12,7%. Це явище є негативним, тому що стрімко спадає обсяги власного капіталу за допомогою збільшення збитковості підприємства.

На ряду з цим у 2015- 2016 років обсяг власного капіталу скоротився на 68140 тис. грн., що еквівалентно 29,9%, а позиковий капітал зріс у свою

чергу на 83917 тис. грн., або 22,9%. У період з кінця 2016 до кінця 2017 року сума власного капіталу також зменшилась на 45,5%, тобто на 134509 тис. грн. За цей період позиковий капітал зріс на 26,8% або 120399 тис. грн. За 2018 рік відбулося скорочення власного капіталу на 19,0%, що дало поштовх зменшенню капіталу у розрізі збільшення позичкового капіталу на 17,5%.

У даному періоді частка позикового капіталу більше власного більш ніж на 100%. Це обумовлено від'ємним значенням останнього. У 2015 році власний капітал був від'ємним і складав 164,8%; протягом 2016 року вона збільшилась до 192,1% і на кінець 2016 та 2017 років становила 307,7%, а в 2018 році аж до 324,8%. Це обумовлюється тим, що фінансування в 2015, 2016, 2017 та 2018 роках було здійснено за допомогою позикових коштів на 264,8%, 292,1%, 407,7% та 424,8% відповідно.

Власний капітал має від'ємний характер, що обумовлено його складовими, які можна побачити у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2- Динаміка власного капіталу ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» за 2015-2018 роки

Показники	2015р.		2016р.		2017р.		2018р.		Темп приросту, %		
	обсяг, тис. грн	частка , %	обсяг, тис. грн.	частка , %	обсяг, тис. грн.	частка , %	обсяг, тис. грн.	частка , %	2016 - 2015	2017 - 2016	2018 - 2017
Статутний капітал	16083 4	-113,8	73821	-25,0	73822	-17,2	40514	-7,9	-54,1	0,00 1	-45,1
Непокритий збиток	- 30210 4	213,8	- 36962 6	125,0	- 50413 6	117,2	- 55262 2	107,9	22,4	36,4	9,6
Власний капітал	- 14127 0	100,0	- 29580 5	100,0	- 43031 4	100,0	- 51210 8	100,0	109, 4	45,5	19,0

Основною причиною від'ємного характеру власного капіталу є непокритий збиток. У 2015-2018 роках непокриті збитки збільшились на 67522 тис. грн., 134510 тис. грн. та 48486 тис. грн. або 22,4%, 36,4% та 9,6% відповідно.

Таблиця 2.3- Динаміка позикового капіталу ВП шахта «5/6» ДП
«Мирноградвугілля» за 2015-2018 роки

Показники	2015р.		2016р.		2017р.		2018р.		Темп приросту, %		
	обсяг, тис. грн.	част- ка, %	обсяг, тис. грн.	част- ка, %	обсяг, тис. грн.	част- ка, %	обсяг, тис. грн.	част- ка, %	2016- 2015	2017- 2016	2018- 2017
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	5071	1,4	4640	1,0	7245	1,3	7511	1,1	-8,5	56,1	3,7
Поточні зобов'язання і забезпечення	360772	98,6	445120	99,0	562914	98,7	662254	98,9	23,4	26,5	17,6
Позиковий капітал	365843	100,0	449760	100,0	570159	100,0	669765	100,0	22,9	26,8	17,5

У 2015-2016 роках довгострокові зобов'язання знизились на 431 тис. грн. або 8,5%, у 2016-2017 навпаки зросли на 2605 тис. грн. або 56,1%, а у 2017-2018 роках – зросли на 3,7%. У той же час поточні зобов'язання збільшуються у цей період. Так, за 2015-2016 роки на 84348 тис. грн. або 23,4%, а у 2016-2017 роках на 117794 тис. грн. або 26,5%. В 2015 році – 17,6%. Головною частиною в фінансуванні ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» є поточні зобов'язання – близько 98-99%.

Отже, за період 2015-2018 рр позиковий капітал збільшився за допомогою збільшення поточних зобов'язань.

Ці закономірності в структурі власного та позикового капіталу ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» обумовили деякі особливості у показниках фінансової стійкості, що зображено у таблиці 2.4.

За даними таблиці, коефіцієнт автономії є меншим за одиницю, що указує на те, що у ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» немає власних коштів, а збитки перекриваються за допомогою довгострокових та короткострокових зобов'язань. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу у 2018 році порівняно з 2015 зріс від 2,65 до 4,25, що має негативний характер. Це показує на те, що у 2015 році власний капітал був у недостатку на 165%, у 2016 - на 27%, 2017 - він зріс ще на 116% та був рівним 308%. У 2018 році він дійшов нижньої точки та склав 4,25, що сигналізує про нестачу

власного капіталу на 325%. Можна дійти висновку, що підприємство має досить велику залежність від власних кредиторів тому має дуже високий показник ризику щодо фінансових ускладнень.

Таблиця 2.4- Динаміка показників фінансової стійкості ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» за 2015-2018 роки

Показники	2015	2016	2017	2018	Абсолютний приріст		
					2016-2015	2017-2016	2018-2017
Коефіцієнт автономії	-1,65	-1,92	-3,08	-3,25	-0,27	-1,16	-0,17
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	2,65	2,92	4,08	4,25	0,27	1,16	0,17
Коефіцієнт фінансової залежності	-0,61	-0,52	-0,32	-0,31	0,09	0,2	0,01
Коефіцієнт фінансової стійкості	-1,61	-1,89	-3,03	-3,20	-0,28	-1,14	-0,17
Коефіцієнт фінансового ризику	-0,02	-0,02	-0,02	-0,01	0,0	0,0	0,01
Індекс постійності активів	-0,29	-0,23	-0,18	-0,17	0,06	0,05	0,01

Показник коефіцієнта фінансової залежності знаходиться у області допустимих відхилень, та може покращитись. Так протягом 2016 року він зріс на 0,09, а за 2017 рік ще на 0,2. У 2018 році на 0,01. Проте від’ємний характер цього показника зумовлено тим, що власний капітал зпадає, тобто зменшується його кількість, це обумовлено збільшенням непокритого збитку.

ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» не можна назвати фінансово стійким, тому що коефіцієнт фінансової стійкості у 2015 становив -161%, у 2016 – -189%, а у 2017 та 2018 роках – -303% та -320% відповідно. Це можна обумовити тим, що власний капітал зменшився.

Якщо говорити про коефіцієнти фінансового ризику та індексу постійності активів, то можна стверджувати, що цей аналіз є безрезультатним, тому що власний капітал має від’ємний характер.

З метою зобразити ситуацію ми скористуємось таблицею відхилень показників і розглянемо наскільки коефіцієнти виходять за рамки можливих припущень.

Таблиця 2.5- Відхилення показників фінансової стійкості ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» від нормативних значень за 2015 – 2018 рр.

Показники	Норма		Відхилення від норми							
	Нижня	Верхня	2015		2016		2017		2018	
Коефіцієнт автономії	0,5	1	-2,15	-2,65	-2,42	-2,92	-3,58	-4,08	-3,75	-4,25
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0	0,5	2,65	2,15	2,92	2,42	4,08	3,58	4,25	3,75
Коефіцієнт фінансової залежності	1	2	-1,61	-2,61	-1,52	-2,52	-1,32	-2,32	-1,31	-2,31
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,75	0,9	-2,36	-2,51	-2,64	-2,79	-3,78	-3,93	-3,95	-4,10
Коефіцієнт фінансового ризику	0	0,7	-0,02	-0,72	-0,02	-0,72	-0,02	-0,72	-0,01	-0,71

За допомогою цієї таблиці можна сформулювати висновок, що всі ці показники тільки показують те, що підприємство має негативний стан фінансових ресурсів.

Отже, кількість фінансових ресурсів ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» в зазначеному періоді зростає. Це може відбуватися за допомогою збільшення кількості позикового капіталу, який частково застосовують на покриття збитків. Найбільшу частку в фінансових ресурсах ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» становлять довгострокові забезпечення, частка яких лише в 2017 році скоротилася на 13,4% з появою цільового фінансування та у 2018 році на 13,7% з появою відстрочених податкових зобов'язань. Однак за рахунок щорічного зменшення власного капіталу, що має зв'язок з збитковістю підприємства; це утворює кризовий стан у якому знаходиться підприємство.

2.2. Діюча практика використання ресурсів підприємства

Для процесу виробництва ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» може використовувати майно, яке належить йому на основі власності. Це майно і є активами нашого підприємства.

При використанні фінансових ресурсів підприємства можна зробити висновки, що ці ресурси є основною метою діяльності будь-якого підприємства, тому що саме для цього воно створює ці ресурси. Головною метою є ті елементи активу балансу, які найчастіше застосовуються та перевірка їх ефективності. З цією метою ми роздивимось динаміку структури активу балансу ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» за 2015-2018 роки, що приведена у табл. 2.6.

Таблиця 2.6- Динаміка структури напрямів використання фінансових ресурсів ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» за 2015-2018 роки

Показники	2015		2016		2017		2018		Темп приросту, %		
	сума, тис. грн.	частк а, %	сума, тис. грн.	частк а, %	сума, тис. грн.	частк а, %	сума, тис. грн.	частк а, %	2016 - 2015	2017 - 2016	2018 - 2017
Активи:											
Необоротні активи	66980	48,5	67030	43,5	76442	54,7	87295	55,4	0,07	14,4	14,2
Оборотні активи	71198	51,5	86925	56,5	63403	45,3	70362	44,6	22,1	-27,1	11,0
Баланс	138178	100,0 0	153955	100,0 0	139845	100,0 0	157657	100,0 0			

Ми бачимо, що в 2016 році порівняно з 2015 обсяги необоротних активів зросли на 50 тис. грн. або на 0,07%; за період 2016-2017 р вони зросли ще на 9412 тис. грн. або на 14,4%. У 2017-2018 роках - 10853 тис. грн. або на 14,2%.

Оборотні активи у 2015-2016 роках зросли на 15727 тис. грн., або 22,1%. Однак в 2017 році – зменшилися на 23522 тис. грн. або на 27,1%. В 2018 році збільшилась на 6959 тис. грн. або на 11,0%

Для пояснення змін у необоротних та оборотних активах ми дослідимо динаміку кожних їх елементів, що приведені в табл. 2.7 та 2.8.

Таблиця 2.7- Динаміка структури напрямів необоротних активів ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» за 2015-2018 роки

Показники	2015		2016		2017		2018		Темп приросту, %		
	сума, тис. грн.	частк а, %	сума, тис. грн.	частк а, %	сума, тис. грн.	частк а, %	сума, тис. грн.	частк а, %	2016- 2015	2017 - 2016	2018- 2017
Основні засоби	66941	99,94	66970	99,91	76421	99,97	87295	100,0	0,04	14,1	14,2
Відстрочені податкові активи	39	0,06	60	0,09	21	0,03	0	0,0	53,8	-65,0	-100
Необоротні активи	66980	100,0	67030	100,0	76442	100,0	87295	100,0	0,07	14,0	14,2

Ми можемо зробити висновки щодо основної частини необоротних активів, у досліджуваному підприємстві це основні засоби(частка становить приблизно 99,9%). В 2016 році обсяг основних засобів зріс на 29 тис. грн. або 0,04%, а у 2017 – на 9451 тис. грн. або 14,1%. В 2018 році зросла ще на 10874 тис. грн. або на 14,2%.

Відстрочені податкові активи у 2016 році збільшились на 21 тис. грн. або на 53,8%. У 2017 році активи скоротились на 39 тис. грн. або на 65%. У 2018 цей показник дійшов нуля, тобто зменшився на 21 тис.грн або на 100%.

Стосовно оборотних активів (табл. 2.8) можна сказати, що більшу частину впродовж 2015-2018 рр. становлять запаси, а саме 90,26% в 2015 році, 92,16% в 2016, 96,74% в 2017 та 80,6% у 2018 році. Протягом 2015-2018 років її обсяги зростали спочатку на 15846 тис. грн. або 24,7%, а потім спадали на 18770 тис. грн. або 23,4%. У 2018 році спали ще на 4632 тис. грн. або на 7,6%.

Далі, судячи по частині у загальній кількості, знаходиться дебіторська заборгованість. У 2016 році її обсяг зменшився на 169 тис. грн. або на 2,8%; у

2017 році – на 5763 тис. грн. або на 97,1%; а у 2018 році – на 22 тис. грн. або на 12,9%.

Таблиця 2.8- Динаміка структури напрямів оборотних активів ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» за 2015-2018 роки

Показники	2015		2016		2017		2018		Темп приросту, %		
	сума, тис. грн.	частк а, %	сума, тис. грн.	частк а, %	сума, тис. грн.	частк а, %	сума, тис. грн.	частк а, %	2016 - 2015	2017 - 2016	2018 - 2017
Запаси	64266	90,26	80112	92,16	61342	96,74	56710	80,6	24,7	-23,4	-7,6
Дебіторська заборгованість	6102	8,58	5933	6,83	170	0,27	148	0,21	-2,8	-97,1	-12,9
Грошові кошти та їх еквіваленти	15	0,02	40	0,05	5	0,01	10	0,01	166,7	-87,5	100
Витрати майбутніх періодів	729	1,02	748	0,86	1665	2,63	13200	18,76	2,6	122,6	692,8
Інші оборотні активи	86	0,12	92	0,1	221	0,35	294	0,42	7,0	140,2	33,0
Оборотні активи	71198	100,0	86925	100,0	63403	100,0	70362	100,0	22,1	-27,1	11,0

На третьому місці - витрати майбутніх періодів. Обсяги цих витрат постійно зростали – в 2016 році на 19 тис. грн. або 2,6%, а у 2017 – на 917 тис. грн. або 122,6%. В 2018 році на 11535 тис. грн. або на 692,8%.

Грошові кошти та їх еквіваленти у 2016 році зросли на 25 тис. грн. або 166,7 %, а у 2017 зменшились на 35 тис. грн. або 87,5%. У 2018 році знову збільшилась на 5 тис. грн. або на 100%.

Інші оборотні активи постійно зростали: у 2016 році на 6 тис. грн. або 7,0%, потім у 2017 році – 129 тис. грн. або на 140,2%, а у 2018 – 73 тис. грн. або на 33,0%.

Можна зробити висновок, що основним напрямом створення ресурсів є запаси; це вказує на те, що підприємство витратило велику суму для виготовлення своєї основної продукції та готове постачати вугілля, але готову продукцію не купують.

Підсумовуючи, головним напрямом застосування фінансових ресурсів

ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» являє собою основні засоби, до того ж ці інвестиції є виправданими. Тому, що у 2016-2018 роках частина виробничих фондів у виготовленій продукції знизилась та це підштовхнуло підприємство зменшити власні збитки. Поряд з основними засобами знаходиться зписування коштів підприємства у незавершене виробництво, однак після 2016 року ситуація поступово покращилась і в 2018 році цей показник знизився більше ніж в 2 рази.

2.3. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства

Оцінювання ефективності діяльності підприємства є головною рисою для позитивного виробництва і розвитку підприємства, і це може позитивно впливати на сьогоденний стан підприємства та можливості його еволюції, можливість вираховувати розмір і напрямок змін, вираховувати найважливі показники росту, а також планувати за допомогою чого можна удосконалити подальшу роботу підприємства.

Якщо врахувати, що фінансові ресурси можуть трансформуватись в інші типи ресурсів (матеріальні та трудові), можна зробити висновок щодо ефективності. З такою задачею може впоратись аналіз фінансового стану, для проведення котрого потрібно застосувати відповідні показники виробництва підприємства.

Для управління прибутком основою є вирахунок пропорції між формуванням, розподілом і застосуванням доходу та можливим приростом, що може забезпечити подальший розвиток підприємства.

Керування розподілом і застосуванням доходу є визначною часткою загальної політики керування доходом, що має на меті забезпечення правильним відношенням між застосованою і капіталізованою частинами доходу для збільшення вартості підприємства.

З цією метою проаналізовано показники рентабельності фінансових

ресурсів, що відображено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9- Динаміка показників рентабельності активів ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» за 2015-2018 роки

Показники	2015	2016	2017	2018	Темп приросту, %		
					2016-2015	2017-2016	2018-2017
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	-86111	-67571	-130553	-97968	21,5	-93,2	25,0
Середньорічна вартість активів, тис. грн	131053	146066	146900	156847	11,5	0,6	6,8
Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн	68062	67005	71736	81869	-1,6	7,1	14,1
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн	62991	79061	75164	74979	25,5	-4,9	-0,2
Рентабельність активів (інвестицій)	-0,66	-0,46	-0,89	-0,62	0,2	-0,53	0,27
Термін окупності активів (інвестицій), днів	152	217	112	161	65	-105	49
Рентабельність необоротних активів	-1,27	-1,01	-1,82	-1,20	0,26	-0,81	0,62
Термін окупності необоротних активів, днів	79	99	55	83	20	-44	28
Рентабельність оборотних активів	-1,37	-0,85	-1,74	-1,31	0,52	-0,89	0,43
Термін окупності оборотних активів, днів	73	118	57	76	45	-61	19

Роздивляючи ці активи можемо дійти висновку про те, що ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» не є рентабельним підприємством. Так рентабельність активів (інвестицій) протягом 2015-2016 рр. збільшилась від -0,66% до -0,46%; потім зменшилась у 2017 році на 0,53%. І знову збільшилась у 2018 році на 0,27%. Тобто у 2015 році на 1 грн. активів припадало 0,66 коп. збитку, серед них на необоротні активи – 1,27 коп. а на оборотні – 1,37 коп., в 2016 – всього – 0,46 коп., на необоротні 1,01, на оборотні 0,85 , а у 2017 – 0,89 коп. на всі активи, 1,82 – на необоротні та 1,74 на оборотні активи.

Такий розвиток передумовлений тим, що зріс рівень рентабельності активів підприємства у 2015-2017 рр. Проте в 2018 році збитковість

затосування активів зменшується до 0,62%, що означає – на 1 грн. активів припадає 0,62 коп. збитку, при цьому на необоротні активи 1,20 коп., на оборотні активи – 1,31 коп. збитку.

Показник рентабельності необоротних активів зростає протягом 2015-2016 років на 0,26%, а за 2016-2017 – спадає на 0,81%. В 2018 році збитковість необоротних активів зменшилась на 0,62%.

Рентабельність оборотних активів змінювалася так: у 2016 році зросла на 0,52% ; у 2017 році зменшилась на 0,89%.

Дивлячись на те, що підприємство є збитковим, ми не можемо казати стосовно терміну окупності активів. Їх динаміка показує лише те, як скоро підприємство стане банкрутом. А саме зріст показника в будь-яку сторону показує, що термін окупності усіх активів показує те, що ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» тільки збільшує збитки і таким чином зменшує шанси на вихід з скрутного становища.

Сукупність від'ємного власного капіталу та збитковість підприємства не дає змоги зрозуміти стан його рентабельність. За рахунок зниження збитку може позитивно змінити рентабельність власного капіталу, проте зріст його нестачі негативно сказується на стані підприємства.

Показник рентабельності власного капіталу показує, що чистий збиток в 2015 році становив 46,7% нестачі власного капіталу, у 2016 – скоротився на 20,9%, а у 2017 збільшився на 10,0% та становив – 35,8%; в 2018 році – знову зменшився на 14,6%. Це може довести до думки, що частина збитку у останньому році зменшується, що вказує на зниження кількості збитків.

Зріст терміну окупності власного капіталу вказує на те, що при умові подальшого функціонування підприємства з заданим темпом, воно у скорому часі може дійти до прибутковості.

Щодо позикового капіталу ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» можна сказати наступне: у 2015 році на 1 грн. позикового капіталу припадало – 27,3 коп. збитку, у 2016 році – на 10,7 коп. менше – 16,6, у 2017 зростає на

8,9 коп., та становить – 25,5 коп., а в 2018 році – 15,8 коп. Отже, можна сказати, що позиковий капітал застосовується для покриття збитків.

Таблиця 2.10- Динаміка показників рентабельності щодо власного капіталу і зобов'язань ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» за 2015-2018 роки

Показники	2015	2016	2017	2018	Темп приросту, %		
					2016-2015	2017-2016	2018-2017
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-86111	-67571	-130553	-97968	21,5	-93,2	25,0
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	-184468	-261970	-365038	-463114	42,0	39,3	26,9
Середньорічна вартість позикового капіталу, тис. грн.	315520	408035	511938	619961	29,3	25,5	21,1
Рентабельність власного капіталу	46,7	25,8	35,8	21,2	-20,9	10,0	-14,6
Термін окупності власного капіталу, днів	2,14	3,88	2,79	4,72	1,74	-1,09	1,93
Рентабельність позикового капіталу	-27,3	-16,6	-25,5	-15,8	10,7	-8,9	9,7
Термін окупності позикового капіталу, днів	3,66	6,02	3,92	6,33	2,36	-2,1	2,41

Отже, ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» є збитковим підприємством, яке щорічно має від'ємні показники фінансового результату. Проте, зменшення кількості цих збитків наводить на гадку щодо зкорочення збитковості підприємства та має на меті припущення, що при умові роботи в цьому напрямку підприємство з часом може вийти на прибуткову діяльність.

Висновки до розділу 2

1. Кількість фінансових ресурсів ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» в зазначеному періоді зростає. Це може відбуватися за

допомогою збільшення кількості позикового капіталу, який частково застосовують на покриття збитків. Найбільшу частку в фінансових ресурсах ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» становлять довгострокові забезпечення, частка яких лише в 2017 році скоротилася на 13,4% з появою цільового фінансування та у 2018 році на 13,7% з появою відстрочених податкових зобов'язань. Однак за рахунок щорічного зменшення власного капіталу, що має зв'язок з збитковістю підприємства; це утворює кризовий стан у якому знаходиться підприємство.

2. Головним напрямом застосування фінансових ресурсів ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» являє собою основні засоби, до того ж ці інвестиції є виправданими. Тому, що у 2016-2018 роках частина виробничих фондів у виготовленій продукції знизилась та це підштовхнуло підприємство зменшити власні збитки. Поряд з основними засобами знаходиться зписування коштів підприємства у незавершене виробництво, однак після 2016 року ситуація поступово покращилась і в 2018 році цей показник знизився більше ніж в 2 рази.

3. ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» є збитковим підприємством, яке щорічно має від'ємні показники фінансового результату. Проте, зменшення кількості цих збитків наводить на гадку щодо зкорочення збитковості підприємства та має на меті припущення, що при умові роботи в цьому напрямку підприємство з часом може вийти на прибуткову діяльність.

РОЗДІЛ 3. ЗАХОДИ ЩОДО ВДОКОНАЛЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ ВУГЛЕВИДОБУВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Пропозиції щодо підвищення ефективності використання ресурсів підприємства

Основою управління бюджету підприємства є ефективність використання його в операційному напрямку. Операційна діяльність – є метою підприємства; його основним напрямком діяльності.

Напрямок операційної діяльності визначається особливостями галузі економіки. Основою більшості підприємств є виробничо-комерційна та торгова діяльність, яка може довершуватись інвестиційною та фінансовою діяльностями.

Капітал для операційної діяльності можна поділити на дві частини – операційний основний і оборотний операційний. Такий склад операційного капіталу обґрунтований характером створених активів, які залежно від особливостей вкладу в операційний процес можна розділити на такі типи: необоротні операційні активи та зворотні операційні активи (табл. 3.1).

Таблиця 3.1- Склад основних видів операційних активів ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля»

Види операційного капіталу підприємства	Активи формуються за рахунок операційного капіталу підприємства	
	Групи операційних активів	Основні види операційних активів
Основний капітал	Необоротні операційні активи	1. Виробничі основні засоби 2. Нематеріальні активи, що обслуговують операційний процес
Оборотний капітал	Оборотні операційні активи	1. Запаси товарно-матеріальних цінностей 2. Дебіторська заборгованість 3. Грошові кошти 4. Інші види оборотних операційних активів

Необхідною умовою управління капіталом в операційній діяльності є не лише Централізоване керівництво, а ще й утворення на основі деяких підрозділів центрів відповідальності.

Насамперед, в операційній діяльності з метою керування поставленим завданням на підприємстві формуються зазначені на рисунку види «центрів відповідальності» (рисунок 3.1).

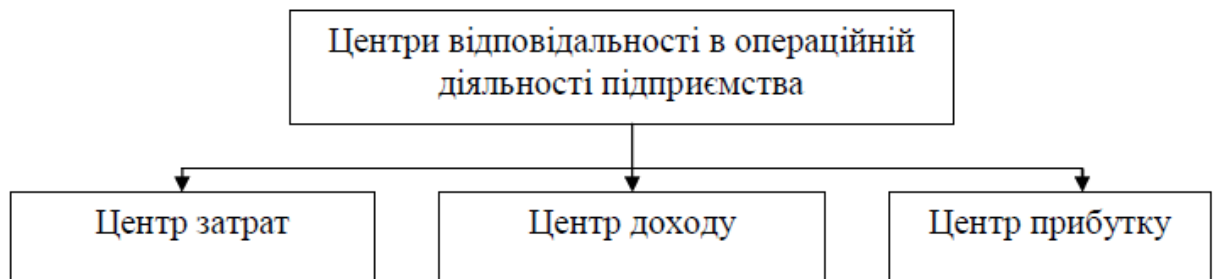

Рисунок 3.1- Система основних видів центрів відповідальності [21]

Центром витрат вважають структурний підрозділ, начальник якого відповідає лише за використання грошових еквівалентів. У зв'язку з цим описаний підрозділ має не достатньо влади, щоб впливати на обсяги доходів, а отже й на кількість прибутку, який створюється застосуванням капіталом. Наприклад: підрозділ виробництва.

Для центру доходів характерно те, що керівник відповідає лише за створення доходів у зазначеній кількості. Цей підрозділ не має можливості існувати самостійно, тому що залежить від витрат на продукцію, а отже й на суму прибутку, який створюється застосуванням капіталом. Наприклад: підрозділ збуту.

А для центру прибутку відповідає те, що начальник несе відповідь за утворення прибутку. Він повністю є незалежним та забезпечує керування усіма складовими застосування капіталу; крім того він формує як доходи так і витрати стосовно виробленої продукції.

Для створення системи застосування капіталу підприємства виконують зазначені на рисунку 3.2. алгоритм дій.

З метою створення центрів відповідальності треба враховувати такі фактори – загальний застосовуваний капітал, кількість виготовленого і реалізованого товару, організаційно-правову форму процесу діяльності та таке інше.

1	Дослідження особливостей функціонування окремих структурних підрозділів з позицій їх впливу на окремі аспекти використання капіталу в операційному процесі
2	Визначення основних типів центрів відповідальності в розрізі структурних підрозділів підприємства, що здійснюють операційну діяльність
3	Формування системи прав, обов'язків і міри відповідальності керівників структурних підрозділів, визначених як центри відповідальності в операційній діяльності підприємства
4	Розробка та доведення центрам відповідальності планових (нормативних) завдань по використанню капіталу у формі поточних чи капітальних бюджетів
5	Забезпечення контролю виконання встановлених завдань по використанню капіталу центрами відповідальності шляхом отримання відповідної інформації (звітів), її аналізу і встановлення причин відхилень

Рисунок 3.2- Послідовність дій для формування системи застосування капіталу [21]

З метою збільшення власної ефективності діяльності підприємство повинно наростити обсяг власного капіталу. Для цього потрібно правильно застосувати скопичення нерозподіленого прибутку, або ввести в оборот додаткові ресурси від засновників. Підвищення рівня власного капіталу зменшить кількість позикових коштів та збільшить рівень фінансової незалежності, а отже й кредитоспроможності.

Коли позикові кошти перестануть бути прибутковими - підприємство повинно відмовитись від застосування цих коштів. Доходність можна визначити як різницю між кількістю відсоткових платежів та прибутком до оподаткування. За умовою виконання цього підприємство має розростатися за допомогою позикових ресурсів. Інакше, підприємство піде у збиток, а застосування додаткових позик зменшить вартість самого підприємства.

Якщо підприємство не в змозі знайти позикові ресурси за адекватною ціною, то воно повинно нарощувати власний капітал, від якого залежить

кредитоспроможність і цим самим обернути вартість позик на крок назад (рисунок 3.3).

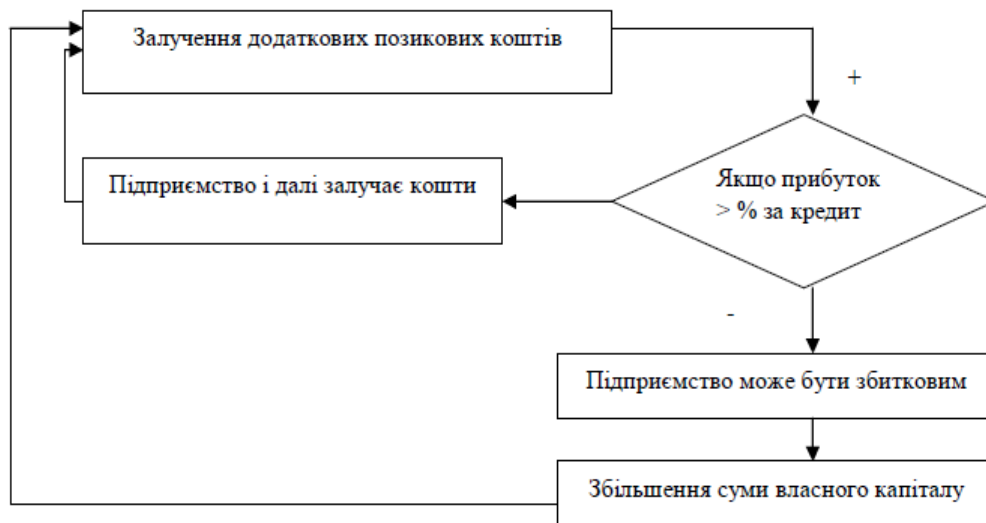

Рисунок 3.3- Оптимізація співвідношення власного і позикового капіталу

За допомогою рисунка ми бачимо, що підприємство користується однією і тією ж дією, доки ця дія не призведе підприємство до збитків. Іншими словами воно не має наміру наростити боргові відносини.

Розглянемо деякі методи оптимізації підприємства:

1. «Механізм фінансового левериджу» - це так звана оптимізація капіталу за допомогою збільшення планки фінансової рентабельності, яка намагається створити таку структуру капіталу, що зможе забезпечити максимальну рентабельність. Для ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» найефективнішим може бути застосування фінансових ресурсів тоді, коли власний капітал утворює тотожність з позиковим капіталом. Та це можливо лише за умови збільшення чистої рентабельності власного капіталу.

Це і буде максимальним результатом, коли кількість власного і позикового капіталів буде рівною.

2. Оптимізація капіталу за допомогою зведення до мінімальної точки вартості. Така оптимізація використовується за умовою передчасної оцінки власного і позикового капіталів, за неоднорідністю його застосування, а

також як багатоваріативні розрахунки середньозваженого капіталу. Головною метою є виявлення тенденцій змін ціни за умовою зміни структури товариства. Тож можна сказати, що ціна на позикові кошти нижча, ніж ціна власних; а отже і має право на життя і оптимальна структура капіталу, що зводить до мінімуму їхню середню ціну, а отже і збільшує ціну підприємства.

3. Існує також оптимізація капіталу за допомогою зменшення рівня ризиків. Вона має зв'язок з осознаного вибору істочників фінансування складаючих частин різних активів.

4. «Цільова структура капіталу». На межі максимально рентабельного і мінімально ризикового капіталу можна указати конкретні показники у плановому періоді. За допомогою цього методу можна розрахувати усі інші фактори, що показують особливість зазначеного підприємства.

3.2. Практичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання ресурсів підприємства

З метою збільшення рентабельності активів, потрібно з'ясувати, що впливає на зазначені фактори. З цього випливає, що головною складовою є дохід до оподаткування, а саме внутрішній істочник зростання капіталу; у випадку ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» – перекриття збитків попередніх років.

Але чистий прибуток на ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» в зазначеному періоді не з'являється, а обсяги збитку постійно зростають.

Дуже сильне зростання кількості позикових коштів завдає поштовх на збільшення їх вартості та деструктуризації фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності.

Якщо взяти до уваги, що товариство має непокриті збитки, які більші ніж статутний капітал та не має запасів, то без позикового капіталу на досліджуваному підприємстві функціонування може припинитися.

Не зважаючи на це ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» знаходиться у підвішеному стані на перетині прибутковості з участю позикового капіталу та збільшенню ймовірності банкрутства за умовою застосування лише цього капіталу. Отже, кредити, що братимуться надалі, можуть гарантувати погашення старих і за рахунок цих кредитів погасити збитки попередніх періодів.

З метою продовження заданого темпу збільшення позикового капіталу ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» потрібно виконати низку заходів, що орієнтовані на покращення структури ресурсів.

По-перше можна підвищити рентабельність активів за умовою зростання доходів до оподаткування. Це обумовлено тим, що ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» стане не таким залежним від відсоткових ставок щодо отриманих кредитів та дозволить накопичувати більшу кількість коштів на банківських рахунках, що через деякий час можна буде застосувати не тільки для зниження заборгованості але й для зростання капіталу, котрий можна реінвестувати у виготовлення нової продукції.

По-друге для ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» потрібен хоча б деякий власний капітал, адже у самому поганому випадку (банкрутство) підприємство повинно мати змогу розрахуватись з кредиторами, а зараз у нього немає цієї можливості. За допомогою власних ресурсів можна зменшити необхідність в застосуванні додаткових кредитів та зменшити необхідність, за допомогою видачі з боку банків краще стабілізованому підприємству інших, нижчих за попередні, відсотків за кредитами. Це зробить відтік прибутку ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» до кредиторів, що постійно тримають його на рівні. Також певна кількість власних коштів може стимулювати підприємство з метою більшого перетворення ресурсів та збільшить фінансову стабільність та платоспроможність.

Зростання доходу від реалізації вважається головною метою підприємства, тому що саме це зберігає рівень фінансової стабільності. З огляду на це можна провести записані нижче заходи.

По-перше, збільшити ринки та місця продажу готової продукції. З цією метою можна розширити внутрішній ринок.

По-друге, разом із збільшенням ринку можна переосмислити цінову політику. Тобто, подивитись чому собівартість виходить вищою за ціну, за якою продають готову продукцію на ринку.

Також існує продаж деякої кількості основних фондів, але це можна роздивлятись лише тоді, коли їх ринкова вартість дещо переважає над балансовою – це робиться з метою активізувати заховані ресурси, або ті, що можна продати без загрози виробничому циклу. Але для детального розгляду цього методу отриманої інформації не вистачає.

Наступним пунктом є зменшення грошових потоків, що виходять з підприємства; варто наголосити, що ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» вже роздивляє цей напрямок, іншими словами, зменшує собівартість у виручці від реалізації продукції.

Можна зробити висновок, що фінансова складова ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» можна змінити за допомогою внутрішніх джерел: збільшення внутрішнього ринку збуту; переосмислення цінової політики; а також за рахунок зменшення собівартості у виручці від реалізації продукції.

Можна роздивитись ще один спосіб зростання кількості вхідних грошових потоків, який має назву «рефінансування дебіторської заборгованості». Це така форма перестроювання активів, що трансформує дебіторську заборгованість в гроші, короткострокові накопичення тощо. За допомогою цього ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» отримує змогу позбавитись від частини своїх зобов'язань.

Підсумовуючи, ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» за період дослідження показала погану структуру активів та їй бракує варіанту щодо покращення цього становища. Виходом з цієї ситуації може стати:

поліпшення ситуації в Україні, що може знизити відсоткові ставки щодо позикового капіталу; відшкодування збитків попередніх років.

Фінансове покращення підприємства можна розглядати за допомогою внутрішніх джерел: збільшення внутрішнього ринку збуту; переосмислення цінової політики; а також за рахунок зменшення собівартості у виручці від реалізації продукції. Усе це указує на те, що ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» зможе поліпшити фінансову складову тільки за допомогою збільшення прибутку від виробничої діяльності та переосмислення витрат.

Висновки до розділу 3

1. Необхідною умовою управлінням капіталом в операційній діяльності є не лише Централізоване керівництво, а ще й утворення на основі деяких підрозділів центрів відповідальності.

2. Для збільшення власної ефективності діяльності потрібно правильно застосувати скопичення нерозподіленого прибутку, або ввести в оборот додаткові ресурси від засновників. Підвищення рівня власного капіталу зменшить кількість позикових коштів та збільшить рівень фінансової незалежності, а отже й кредитоспроможності.

3. У ході аналізу визначено, що фінансове покращення підприємства можна розглядати за допомогою внутрішніх джерел: збільшення внутрішнього ринку збуту; переосмислення цінової політики; а також за рахунок зменшення собівартості у виручці від реалізації продукції.

Усе це указує на те, що ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» зможе поліпшити фінансову складову тільки за допомогою збільшення прибутку від виробничої діяльності та переосмислення витрат.

ВИСНОВКИ

1. Ресурси можна поділити на 3 види:

Трудові ресурси - це частина людей, які мають фізичні й розумові навички і знання, необхідні для виконання діяльності на підприємстві.

Матеріальні ресурси - це необхідні умови для роботи будь-якого підприємства. Вони мають сильний вплив на зріст показників його ефективності та якості роботи.

Фінансові ресурси – це деяка кількість грошових коштів, що утворюються з внутрішнього валового продукту і національного прибутку, які знаходяться у розпорядженні підприємства і необхідні для виконання ним фінансових зобов'язань.

2. Фінансові ресурси - це головна причина існування будь-якого господарюючого суб'єкта. Тому що вони утворюють матеріальну базу з метою функціонування підприємства на ринку. Якщо цих ресурсів буде недостатньо підприємство може опинитися у скрутному становищі, адже це може стати дуже сильним стримуючим фактором.

3. Залежність вибору та виконання оптимальних варіантів в управлінні досліджуваних ресурсів від ефективності є прямою, інакше кажучи результат повинен бути виправданим стосовно витрат на цей етап з поглядом на те, що ризик має сягати мінімуму. Найефективнішим вважається виконання заданої мети за найменшим рівнем витрат фінансів підприємства і ризику близького до нуля.

4. Для аналізу ефективності фінансового забезпечення підприємства оцінюється відносними показниками фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, руху та ефективності використання основних засобів. Для цього використовують дані підприємства стосовно пасивів та активів, що знаходяться у балансі підприємства.

5. Кількість фінансових ресурсів ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» в зазначеному періоді зростає. Це може відбуватися за

допомогою збільшення кількості позикового капіталу, який частково застосовують на покриття збитків. Найбільшу частку в фінансових ресурсах ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» становлять довгострокові зобов'язання, а саме довгострокові забезпечення, частка яких лише в 2017 році скоротилася на 13,4% з появою цільового фінансування та у 2018 році на 13,7% з появою відстрочених податкових зобов'язань. Власний капітал підприємства щорічно зменшується, що пов'язано із отриманням збитків підприємством та створює кризовий фінансовий стан підприємства.

6. Головним напрямом застосування фінансових ресурсів ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» являє собою основні засоби, до того ж ці інвестиції є виправданими. Тому, що у 2016-2018 роках частина виробничих фондів у виготовленій продукції знизилась та це підштовхнуло підприємство зменшити власні збитки. Поряд з основними засобами знаходиться зписування коштів підприємства у незавершене виробництво, однак ситуація після 2016 року поступово покращилась і в 2018 році цей показник знизився більше ніж в 2 рази.

7. ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» є збитковим підприємством, яке щорічно має від'ємні показники фінансового результату. Проте, зменшення кількості цих збитків наводить на гадку щодо зкорочення збитковості підприємства та має на меті припущення, що при умові роботи в цьому напрямку підприємство з часом може вийти на прибуткову діяльність.

8. Необхідною умовою управління капіталом в операційній діяльності є не лише Централізоване керівництво, а ще й утворення на основі деяких підрозділів центрів відповідальності.

9. Для збільшення власної ефективності діяльності потрібно правильно застосувати скопичення нерозподіленого прибутку, або ввести в оборот додаткові ресурси від засновників. Підвищення рівня власного капіталу зменшить кількість позикових коштів та збільшить рівень фінансової незалежності, а отже й кредитоспроможності.

10. У ході аналізу визначено, що фінансове покращення підприємства можна розглядати за допомогою внутрішніх джерел: збільшення внутрішнього ринку збуту; переосмислення цінової політики; а також за рахунок зменшення собівартості у виручці від реалізації продукції.

Усе це указує на те, що ВП шахта «5/6» ДП «Мирноградвугілля» зможе поліпшити фінансову складову тільки за допомогою збільшення прибутку від виробничої діяльності та переосмислення витрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: [навч. посіб. для самоств. вивч. дисципліни] / Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. – 3-тє вид., виправ. і доповн. – К.: Знання-Прес, 2009. – 300 с.
2. [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://pidruchniki.com/15970122/ekonomika/trudovi_resursi_sutnist_pokazniki_v_imiru
3. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства / М. М. Бердар // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №5. – С. 133-138.
4. Бичкова Н.В. Оптимізація структури капіталу вітчизняних підприємств у контексті підвищення ефективності фінансової діяльності / Бичкова Н.В. // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – №. 1 (48). – С. 16-23.
5. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: Учебный курс / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2008. – 528 с.
6. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 1999. – Т. 1. – 590 с.
7. Близнюк О. П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс] / О. П. Близнюк, А.П. Горпинченко // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Сер. : Економічні науки. – 2013. – Т. 15, № 2. – С. 52-58.
8. Василик О. Д. Теорія фінансів : [підр] /. О. Д Василик. – К.: НІОС. – 2000. – С. 76.
9. Ватаманюк О. С. Економічна сутність фінансових ресурсів господарюючих суб'єктів [Електронний ресурс] / О. С. Ватаманюк // Режим доступу:http://www.rusnauka.com/13_EISN_2013/Economics/3_109418.doc.htm.

10. Вожжова О. Ф. Оптимізація фінансових ресурсів акціонерних товариств у торгівлі [Текст] : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.05 / Вожжова Олена Феліксівна. – Донецьк, 2004. – 19 с
11. Волинчук Ю. Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємств. / Ю. Волинчук // Економічний аналіз. – Т., 2013. – Вип. 11, ч. 2. – С. 96-101.
12. Герасимчук З.В., Вахович І.М. Фінансовий менеджмент: [навч. посіб.] / Луцький держ. технічний ун – т; Київський національний торговельно- економічний ун-т. – Вид. 2-е, переробл. і доп. – Луцьк: Надстир'я, 2007. – 412 с.
13. Герасименко Р. А. Особливості формування фінансових ресурсів акціонерних товариств / Р. А. Герасименко // Фінанси України. – 2006. – №6 – С. 82-89.
14. Гой І. В. Підприємництво [текст] : навч. посіб. / І. В. Гой, Т. П. Смелянська – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 368 с.
15. Грідчіна М.В. Фінанси (теоретичні основи) : підручник / М. В. Грідчіна, В. Б. Захожай, Л. Л. Осіпчук та ін.; Під кер-вом і за наук. ред. М. В. Грідчіної, В. Б. Захожая. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: МАУП, 2004. – 312 с.
16. Дахно І.І. Зовнішньоекономічний менеджмент /І. І. Дахно// – К.: ЦУЛ, 2013. – 568 с.
17. Татарин Тетяна Ігорівна - Магістерська робота на тему: «Управління фінансовими ресурсами підприємства».
18. Кірданов М. Г. Відображення в бухгалтерському обліку формування і використання фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс] / М. Г. Кірданов // Фінанси, облік і аудит . – 2013. – Вип. 20. – С. 281-288.
19. Кірейцев Г. Г. Фінанси підприємств : [навч. посіб.] / Г. Г. Кірейцев – Ж. : Вид-во ІТІ, 2002. – 269 с.
20. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : [навч. посіб.] / Л. О. Коваленко, Л.М Ремньова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. –

485 с.

21. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: [навч. посіб.] / М.Я. Коробов. – К.: «Знання», КОО, 2000. – 378 с.

22. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18183/

23. Кравчук О.М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: [навч. посіб.] / О.М. Кравчук, В.П. Лещук. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 503 с.

24. Леось О. Механізми формування фінансових ресурсів підприємств [Електронний ресурс] / Леось О., Коваль І. // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2014. – Вип. 1. – С. 119-126.

25. Лігоненко Л.О. Фінанси підприємств: підручник / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін. – К.: КНТЕУ, 2007. – 491 с.

26. Материнська О. А., Гайовик М. О. Аналітична оцінка методичних підходів аналізу ділової активності підприємства [Електронний ресурс] / О. А. Материнська, М. О. Гайовик // – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_PNW_2011/Economics/59259.doc.htm

27. Мартянов О. І. Оптимізація фінансових ресурсів підприємств України в умовах глобальної фінансової кризи [Електронний ресурс] / О. І. Мартянов, Т. О. Макух. – Режим доступу: http://esteticamente.ru/portal/soc_gum/sru/2011_1/index.htm

28. Налукова Н.І. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: сутнісно-аналітичний аспект / Н.І. Налукова // Галицький економічний вісник. – 2011. – №1(30). – С.166-174.

29. Новашина Т.С. Финансовый анализ : [навч. посіб.] / Т.С Новашина., В.И. Карпунин. – М.: Московская финансово-промышленная академия, 2005. – 192 с.

30. Обушна Н. І. Методи оптимізації структури капіталу [Електронний

ресурс] / Н. І. Обушна, Д. О. Шалюта. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10850/1/Methods.pdf>.

31. Он-лайн енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economic.lviv.ua/resursi/formuvannya-f-nansovikh-resurs-v.html>.

32. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : [навч. посіб.] / В. М. Опарін. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.

33. Остренко Т. Оптимізація формування фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс] / Т. Остренко // Науковий блог НаУОА. – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2013/optymizatsiya-formuvannya-finansovyhresursiv-pidpryjemstva/>.

34. Офіційна сторінка ПАТ «Клеванський лісо завод «Промінь» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://promin.pat.ua/emitents>.

35. Павлова І.В. Ефект фінансового левериджу: теоретичний та методичний підхід [Електронний ресурс] / І. В. Павлова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_DN_2011/Economics/61605.doc.htm.

36. Партин Г.О., Селюченко Н. Є. Фінансовий менеджмент: [навч. посіб. для студ. спец. «Фінанси»] / Г.О. Партин, Н. Є. Селюченко; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львів. політехніка», 2011. – 332 с.

37. Петленко Ю.В. Фінансовий менеджмент: [навч. посіб.] / Ю.В. Петленко – К.: Кондор, 2007. – 298 с.

38. Петруня Н. В. Концептуальні підходи до визначення сутності активів підприємств : наукове видання / Н. В. Петруня // Облік і фінанси АПК. – 2012. – № 1. – С. 120–124.

39. Петряєва З.Ф. Аналіз фінансової звітності підприємства: [навч. посіб.] / З.Ф. Петряєва, О.О. Петряєв; М-во освіти і науки України, Харківський нац. екон. ун-т. – Харків: Вид-во ХНЕУ, 2009. – 248 с.

40. Погожа Н.В. Проблемні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства в умовах рецесії України / Н. В. Погожа // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – №. 2 (45). – С. 144-149.

41. Прушківська Е. В. Напрями вдосконалення, формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві. / Е. В. Прушківська // Вісник. – Запоріжжя, 2011. – №3 (7). – С. 256-262.
42. Романенко Т. В. Шляхи удосконалення формування та використання фінансових ресурсів підприємств. / Т. В. Романенко // Наукові праці. – Полтава, 2013. – Економічні науки. – С. 248-252.
43. Сорока Р. С. Оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності / Р. С. Сорока, Р. І. Родняк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – №. 23 (16). – С. 353-357.
44. Рупняк М. Я. Формування фінансових ресурсів акціонерних товариств України [Текст] : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Рупняк Микола Ярославович. – К., 2006. – 20 с.
45. Тігова Т.М. Аналіз фінансової звітності : [навч. посіб.] / Т. М. Тігова, Л. С. Селівестрова, Т. Б. Процюк. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 268 с. [Електронний ресурс] / Т. М. Тігова. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1806020345670/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/analiz_likvidnosti_platospromozhnosti_finansovoyi_stiykosti_pidpriyemstva.
46. Управление финансами [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://proces.biz/Fin/Book/I1/L7.htm>.
47. Фаріон І. Д. Економічна суть і особливості функціонування активів / І.Д. Фаріон, Н.М.Урбан // Наукові записки. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. – Ужгород.: УНУ. – 2004. – № 13. – ч. 1. – С.70-72.
48. Федосов В. М. Теорія фінансів : підручник / В. М. Федосов ; за ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 576 с.
49. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: [підручник] / О.С. Філімоненков, Д. І. Дема. – К.: Алерта, 2009. – 496 с.
50. Філіна Г.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів] / Г. І. Філіна. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 320 с.

51. Фінанси підприємств: [підручник] / За ред. А.М. Поддєрьогіна. – 5-е вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 546 с.

52. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / О. Ю. Ніпіаліді, Н. І. Карпишин. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 232 с.

53. Фінанси: курс для фінансистів : [навч. посіб.] / За ред. В.І. Оспіщева. – К.: Знання, 2008. – 567 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://pidruchniki.ws/11570718/finansii/finansovi_resursi_pidpriyemstv.

54. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисципліни / [О.О. Терещенко, Я. І. Невмержицький, А.П. Куліш, С. І. Терещенко та ін.]; заг. ред. О.О. Терещенка; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – Вид. 3-тє, без змін. – К.: КНЕУ, 2009. – 312 с.

55. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2009. – 588 с.

56. Фінансовий менеджмент Г.Г. Кірейцев, Житомир: ЖІТІ, 2001. – 440 с. <http://buklib.net/books/28032/>.

57. Фурик В. Г. Фінанси підприємств практикум [Електронний ресурс] / В. Г. Фурик І. М. Кулик – Режим доступу: <http://posibnyky.vntu.edu.ua/fin/3.htm>.

58. Фінансовий менеджмент: підручник / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. А.М. Поддєрьогін; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 535 с.

59. Хотомлянський О. Л. Теоретичні основи управління фінансовими ресурсами підприємств / О. Л. Хотомлянський // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №2. – С.145-151.

60. Шило В.П. Фінанси підприємств за модульною системою навчання / В. П. Шило, С.Б. Ільїна, В.В. Балабанова, І.І. Криштопа. – К.: Кондор, 2012. – 429 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://pidruchniki.ws/14150823/finansi/finansovi_resursi_dzherela_formuvannya
61. Юхименко П.І. Теорія фінансів: [підручник] / За ред. Проф. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 576 с.
62. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. — К.: Міленіум, 2003. — 160 с.